



♥can
modern



THOMAS MANN

Dolandırıcı Felix
Krull'un İtirafı

ÇEVİRİ: KASIM EĞİT - YADİGAR EĞİT

4. BASKI



THOMAS MANN

DOLANDIRICI
FELIX KRULL'UN
İTİRAFLARI

ANILAR, BİRİNCİ KISIM

Can Modern

Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafı: Anılar, Birinci Kısım, Thomas Mann

Almanca aslından çevirenler: Kasım Eğitim - Yedigöller Eğitim

Bekenntnisse des Hochstaplers Felix Krull. Der Memoiren erster Teil

© 1954, Thomas Mann

© 2014, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.

Bu eserin Türkçe yayın hakları Anatolia Telif ve Tercümanlık Hizmetleri

Ltd. Şti. aracılığıyla alınmıştır.

Adı geçen eser Uluslararası Telif Hakları kanunları gereğince korunmaktadır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının

yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2014

4. basım: Mart 2024, İstanbul

Bu kitabın 4. baskısı 1 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Şirin Etik

Editör: Şebnem Sunar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Melisa Matbaacılık Yayıncılık San ve Dış Tic. Ltd.

Maltepe Mah. Davutpaşa Çiftelavuzlar Sk. No:16 Acar San. Sit.

Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 45099

ISBN 978-975-07-2223-3

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

THOMAS MANN

DOLANDIRICI
FELIX KRULL'UN
İTİRAFLARI

ANILAR, BİRİNCİ KISIM

ROMAN

1929 NOBEL EDEBİYAT ÖDÜLÜ

Almanca aslından çevirenler

Kasım Eğit - Yadigar Eğit

♥can

Thomas Mann'ın Can Yayınları'ndaki diğler kitapları:

Buddenbrooklar, 1983

Tonio Kröger, 1997

Büyülü Dağ, 1998

Seçilen, 1998

Venedik'te Ölüm, 2007

Lotte Weimar'da, 2009

Değişen Kafalar, 2011

Zor Saat, 2011

Aldanan Kadın, 2012

Majesteleri Kral, 2013

Mario ile Sihirbaz, 2013

Doktor Faustus, 2013

Efendi ile Köpeği, 2015

Yol Hikâyeleri, 2022

THOMAS MANN, 1875'te Almanya'da doğdu. 1898'de yayımladığı ve *Der kleine Herr Friedemann* (Küçük Friedemann) adı altında topladığı ilk öykülerinde, daha çok Schopenhauer, Nietzsche ve Wagner'in etkisi altında kalarak sanatçının yaratma sorununa odaklanmıştı. Bu ilk öykülerinin ardından Mann'ı asıl üne kavuşturan *Buddenbrooklar* adlı toplumsal roman yayımlandı. 1903'te *Tonio Kröger*, 1912'de *Venedik'te Ölüm* yayımlandı. Daha sonra *Büyülü Dağ*'ı yazan Mann, Hitler iktidara gelince Almanya'dan ayrıldı. 1936'da ABD vatandaşlığına geçti ve Almanya'nın karanlık tablosunu çizdiği *Yusuf ve Kardeşleri* dörtlemesini yayımladı (1933-1942). Dörtlemenin ardından yazmaya koyulduğu *Doktor Faustus*'ta ise besteci Andreas Leverküh'nün yaşamöyküsünün ışığında, Alman kültürünün barbarlığa yenik düşmesini anlattı. Mann, "Anılar, Birinci Kısım" alt başlığını taşıyan *Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafı*'nın devamını yazmayı tasarladıysa da, romanını tamamlamadı. 1929'da Nobel Edebiyat Ödülü'nü alan Mann, 1955'te Zürih'te öldü.

KASIM EĞİT, 1948'de Adana'da doğdu. Doktorasını 1978'de Almanya'da Ruhr Üniversitesi'nde tamamladı. Edebiyatbilim ve çeviribilim uzmanı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi eski dekanı ve Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü eski başkanı ve öğretim üyesi. Friedrich Dürrenmatt'ın *Duruşma Gecesi*, Stefan Zweig'in *İnsanlığın Yıldızının Parladığı Anlar*, *Değişim Rüzgârı*, *Mary Stuart*, *Dünün Dünyası*, Heinrich Böll'ün *Frankfurt Dersleri* ve *Melek Sustu*, Theodor Fontane'nin *Effi Briest*, Thomas Mann'ın *Buddenbrooklar*, *Değişen Kafalar* ve *Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafı* adlı yapıtlarını dilimize kazandırdı.

YADİGAR EĞİT, 1951'de İstanbul'da doğdu. Yükseköğrenimini Ruhr Üniversitesi ve Ege Üniversitesi'nde tamamladı. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümü öğretim üyeliği yaptı. Heinrich Böll'ün *Solgun Köpek* ve *Melek Sustu*, Thomas Mann'ın *Buddenbrooklar*, *Değişen Kafalar* ve *Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafı*, Stefan Zweig'in *Mary Stuart* ve *Dünün Dünyası* adlı yapıtlarını dilimize kazandırdı.

BİRİNCİ KİTAP

Birinci bölüm

Her şeyden uzaklaşmış ve rahatlamış olarak, her ne kadar yorgun, çok yorgun olsam da, sık sık ara verip kısa kısa bölümler yazabilecek kadar sağlıklı biri olarak kalemi elime alıp itiraflarımı kendime özgü düzgün ve güzel yazımla önümde sabırla bekleyen kâğıda dökmek istediğimde, acaba eğitim durumum bu tür düşünsel bir girişim için yeterli olabilir mi, diye içimi hafif bir kuşku kaplıyor. Ancak aktarmak istediğim şeylerin kişisel deneyimler, yanılığlar ve tutkularından oluşması ve benim bu konuya bütünüyle hâkim olmam dolayısıyla, içimdeki bu kuşku olsa olsa bana bahşedilen ifade etme biçiminin güzelliği ve ahlaki normlara uygunluğu ile ilgili olabilir; bu tür konularda düzenli olarak yapılan ve başarıyla sonuçlandırılmış araştırmalar var, herhalde bu araştırmalar doğal yetenekten ve iyi bir aile terbiyesi almaktan daha az etkilidirler. Bu konuda benim bir eksikliğim yok; çünkü her ne kadar sorumsuz bir aileden geliyorsam da, ailem yüksek burjuvaya mensuptu; ben ve kız kardeşim Olympia, Vevey’li bir mürebbiye tarafından aylarca süren bir eğitime tabi tutulmuştuk, bu mürebbiye babamla annem arasında oluşan rekabet dolayısıyla işi bırakmak zorunda kalmıştı. Yakın ilişki içinde olduğum vaftiz babam Schimmelpreester, sayılan ve sevilen bir sanat-

çıydı ve küçük kentimizde herkes ondan, “Sayın Profesör,” diye söz ederdi; ancak herkesin imrendiği bu saygın unvan, ona bir görev dolayısıyla verilmemişti ve onun için uygun da değildi. Babam her ne kadar şişman ve yağlı bir vücuda sahip olsa da son derece yüksek bir zarafeti vardı, kullanacağı sözcükleri özenle seçer ve anlaşılır bir ifade biçimi kullanmaya her zaman çok dikkat ederdi. Büyükannesi tarafından Fransız kanı taşıyordu, hatta eğitim ve öğretim dönemini de Fransa’da geçirmişti, söylediğine göre Paris’i avucunun içi gibi biliyordu. Etkileyici ifade biçimiyle konuşmasını “*c’est ça*”, “*épatant*” yada “*parfaitement*”¹ gibi Fransızca sözcüklerle süslemeyi severdi; sık sık “bunu çok beğeniyorum” cümlesini tekrarlardı ve yaşamının sonuna kadar kadınların gözdesi olarak kaldı. Bunlar benim konu dışı ve önbilgi olarak söylediklerim. Ancak iyi bir anlatım biçimi için var olan doğal yeteneğime gelince; yalan dolanlarla dolu yaşamımın gösterdiği gibi, öteden beri bu yeteneğime hep güvenmişimdir ve anılarımı yazma girişimimde de buna güvenebileceğime kesinlikle inanıyorum. Ayrıca yazdıklarımda özgürce hareket etmeye, kibirlilikle ya da pervasızlıkla suçlanmaktan korkmamaya kararlıyım. Zaten bu itiraflar doğruluk dışında başka bir bakış açısıyla yazılmış olsaydı, hangi ahlaki değer ve anlayış bunlara uygun düşerdi ki!

Beni Rhein bölgesi yarattı, burası hem iklim hem de toprağın verimliliği bakımından son derece şanslı bir bölgeydi, burada mutlu insanların yaşadığı çok sayıda şehir ve yerleşim birimi bulunuyordu; düz ve engebesiz sarp kayalıkların olmadığı bu bölge herhalde yeryüzünün en güzel coğrafyasıydı. Adlarını duyduklarında bile

1. (Fr.) Sırasıyla; işte bu, şaşırtıcı, kusursuzca. (Y.N.)

içkicilerin iştahını kabartan o ünlü yerleşim birimleri, Rhein bölgesi sıradağlarından esen sert rüzgârlardan korunup öğle üstü güneşinin pırıl pırıl parlayan ışıkları altında, mutlu bir şekilde gelişip genişleyerek bölgeye yayılıyordu. Rauenthal, Johannisberg, Rüdesheim, Alman İmparatorluğu'nun şanlı kuruluşundan sadece birkaç yıl sonra dünyaya geldiğim o saygın küçük kent işte bu bölgede bulunuyor. Burası Rhein Nehri'nin Mainz kentinden geçerken çizdiği dirseğin biraz batısında kalıyordu ve köpüklü şarap üretimiyle ünlüydü, nehir boyunca her iki yönde ilerleyen buharlı gemilerin yanaştığı ana iskele de buradaydı ve kentin dört bine yakın nüfusu vardı. O eğlenceli, canlı Mainz kenti buraya çok yakındı, aynı şekilde Wiesbaden, Homburg, Langenschwalbach ve Schlangenbad gibi birinci sınıf Taunus kaplıcaları da çok yakında bulunuyordu; örneğin Schlangenbad Kaplıcası'na tek yönlü dar bir yoldan yarım saatlik bir yolculuktan sonra ulaşılabilirdi. Yılın güzel mevsiminde annem, babam, kız kardeşim Olympia ve ben bazen gemiyle, bazen arabayla, bazen de trenle kentimizin dört bir yanına sık sık gezintiler yapardık. Çünkü doğanın ve insan zekâsının yarattığı görülmeye değer şeyler ve güzellikler insanı cezp ediyordu. Babamın pötikareli yazlık kıyafetiyle bizimle birlikte bira bahçesinde oturduğunu (masadan biraz geride otururdu çünkü onun şişko göbeği masaya yaklaşmasını engelliyordu) ve büyük bir keyifle yengeç yemeğini yediğini ve yanında altın sarısı şarabını yudumladığını görür gibiyim. Vaftiz babam Schimmelpreester de sık sık bizimle birlikte oluyor, yuvarlak camlı ressam gözlüğüyle doğayı ve insanları titizlikle inceliyor ve çevresinde gördüğü büyük ve küçük her şeyi sanatçı ruhuna nakşediyordu.

Benim zavallı babam piyasadan kalkmış olan "Lorley extra cuvée" adlı şampanya markasını üreten Engel-

bert Krull firmasının sahibiydi. Rhein Nehri'nin aşağı kıyısında, iskeleden pek uzakta olmayan bir yerde, firmanın mahzenleri vardı ve ben küçükken, o kubbeli serin mekânlarda az dolaşmamıştım; derin düşüncelere dalıp yüksek yüksek rafların arasından, oraya buraya giden dar ve taşlı yollarda yürürdüm ve yarı eğik biçimde üst üste istiflenmiş ve dinlenmeye bırakılmış şişe yığınlarını incelerdim. Kendi kendime şöyle düşünürdüm: İşte orada yatıyorsunuz (o zamanlar doğal olarak düşüncelerimi özenle seçilmiş sözlerle ifade edemiyordum), işte orada, yerin altında, loş ışıkta öylece yatıyorsunuz, insanın dilini tırmalayan ve kimilerinin kalp atışlarını hızlandıran, kimilerininse gözlerini parlattığı söylenen içinizdeki o altın sarısı su, sessizce ve kendiliğinden nasıl da berraklaşıp olgunlaşıyor! şimdilik çıplak ve gösterişsizsiniz; ancak günün birinde en güzel şekilde makyajlanmış olarak şenliklerde, düğünlerde, özel mekânlarda ve özel toplantılarda ağzınızdaki mantarlar coşkuyla patlatılıp tavana fırlatılarak insanları sarhoşluğa, kayıtsızlığa ve haz duymaya yöneltmek üzere gün yüzüne çıkacaksınız. Bu küçük çocuk işte buna benzer şeyler söylemişti; Engelbert Krull firmasının, şişelerinin dış kısmına, yani uzmanların kuaför dedikleri o son makyaja ne kadar çok önem verdiği çok doğruydu. Sıkıştırılmış mantarlar, altın suyuna batırılmış tel iplerle şişelere sıkıca bağlanmış ve kan kırmızısı renkli bir cilayla mühürlenmişlerdi; evet, papanın fermanlarında ve eski devlet belgelerinde görüldüğü gibi yuvarlak ve gösterişli mühür bir altın ipin ucundan dikkat çekici bir biçimde aşağı doğru sarkıyordu; şişelerin boyunlarına gümüş yaldızlı parlak kâğıtlar sarılmıştı ve karınlarında da vaftiz babam Schimmelpreester'in firma için tasarladığı, çevresi altın yaldızlarla bezenmiş bir etiket bulunuyordu, etiketin üzerinde yine altın yaldızlı baskıyla resmedilmiş çok sayıda arma, yıl-

dız; babamın ve markanın adı olan “Lorley extra cuvée” dışında, üstünde giysi olarak yalnızca kolyeler ve tokalar bulunan, bir kayalığın ucunda bacak bacak üstüne atmış oturan, havaya kaldırdığı kollarıyla dalgalanan saçlarını tarayan bir kadın resmi de vardı. Aslında şişelerin içindeki şarabın cinsi, bu göz kamaştırıcı sunuş biçimine pek de uygun düşmüyordu. Vaftiz babam Schimmelpreester’in bir gün babama şöyle dediğini duymuştum: “Krull, sana saygım sonsuz ancak ürettiğiniz şampanyanın içilmesini polisin yasaklaması gerekir, sekiz gün önce birilerinin aklına uyup yarım şişe içtim ve yaşadığım şokun etkisinden hâlâ kurtulamadım. Bunu mayalarken içine ne tür bir içki koyuyorsunuz böyle? Petrol mü yoksa doz ayarlaması sırasında karıştırdığınız berbat bir içki mi? Kısacası, zehir karışımı bir ürün bu. Yasaları düşünseniz iyi olur!” Bunun üzerine zavallı babam çok mahcup oldu; çünkü o yumuşak kalpli bir adamdı ve böyle sert sözlere karşı kendisini savunamazdı. Âdet edindiği üzere parmak uçlarıyla yavaşça karnını okşayarak, “Siz dalganızı geçin bakalım, Schimmelpreester,” dedi, “ama ben ucuz üretim yapmak zorundayım çünkü yerli üretime karşı var olan önyargı bunu gerektiriyor – sözün kısası, ben halka inandığı şeyi sunuyorum. Bunun dışında bir de üstüme üstüme gelen rakipler var, sevgili dostum, dayanılır gibi değil.” İşte babamın dedikleri bunlar.

Villamız sırtını yemyeşil yamaçlara yaslamış, Rhein bölgesinin muhteşem manzarasına hâkim, en güzel malikânelerden biriydi. Teraslı bahçemiz cüce insan figürleri, rengârenk mantarlar ve taştan oyularak yapılmış çeşit çeşit hayvan taklitleriyle doluydu; bir ayaklık üzerinde, bakınca insanın yüzünü komik bir biçime sokan ve ayna gibi parlayan bir cam küre duruyordu, ayrıca bir rüzgâr arpı, küçük küçük oyuklar ve bir de fıskiye vardı, fıskiye-nin havaya fırlattığı su, döne döne sanatsal bir biçim alı-

yor, içine döküldüğü havuzda gümüş balıklar yüzüyordu. Oturduğumuz evden söz etmek gerekirse, evimizin içi babamın zevkine göre hem sessiz hem rahat hem de iç açıcıydı. Rahat ve huzur verici cumbalar insanı oturmaya davet ediyordu, bunlardan birinin içinde gerçek bir çıkırık duruyordu. Zarif biblolar, midye kabukları, küçük küçük aynalı kutular ve parfüm şişeleri gibi sayısız eşyalar, etajerlerin ve kadife örtülü masaların üstünde sıralanmıştı; ipekli ya da el dokuması renkli kılıf geçirilmiş çok sayıda kuş tüyü yastık, kanepelerin ve yatakların üstüne konulmuştu çünkü babam yumuşak yerde yatıp dinlenmeyi çok severdi. Ucu sivri uzun mızraklar perde rayı işlevi görüyordu; kapıların önlerinde sağlam bir duvar oluşturan ve insanın elini oynatmasına bile gerek kalmadan öbür tarafa geçebildiği, hafif bir hışırtıyla aralanıp kapanan, renkli boncukların süslediği kamıştan perdeler asılıydı. Kapı sundurmasının üstüne akıllı bir mekanizma yerleştirilmişti; kapı hava basıncıyla açılınca bu mekanizma sayesinde yavaşça kapanıyor ve kapanırken de hafifçe Johann Strauss'un "Freut euch des Lebens" adlı valsinin açılış melodisini çalıyordu.

İkinci bölüm

İşte burası, mayıs ayının ılık ve yağmurlu bir günü –hem de bir pazar günü– benim dünyaya geldiğim evdir; ancak şu andan itibaren artık geriye dönüp anlatmayı bırakarak olayların akışına sırasıyla ve titizlikle uyacağım. Eğer doğru bilgilendirildiysem, doğumum çok zor olmuş ve o zamanki aile doktorumuz Mecum, doğuma suni olarak müdahale etmek zorunda kalmış; bu aslında

benden –dünyaya erken gözlerini açan bu yabancı yaratığa “ben” diyebiliyorsam eğer– benim kendimden kaynaklanmış, doğum sırasında tembellik edip anneme hiç yardımcı olmamışım, sonraları çok seveceğim bu dünyaya gelmek için en küçük bir çaba bile göstermemişim. Buna rağmen mükemmel bir sütannenin memesinden emdiğim sütle umut verici bir şekilde gelişip büyüyen sağlıklı, eli ayağı düzgün bir çocuk oldum. Ama etrafıca düşündükten sonra, doğumum sırasındaki uyuşuk ve isteksiz davranışımı, yani ana rahmindeki karanlığı gün ışığıyla değiştirme isteksizliğimi, küçüklüğümden beri bana özgü olan bu uyku merakımla ve sürekli uyuma isteğimle ilişkilendirmeden edemiyorum. Bana sakın bir çocuk olduğum söylendi hep; öyle ciyak ciyak ağlayan ve etrafa rahatsızlık veren bir çocuk değilmişim, aksine uykuyu ve uyuklamayı bakıcıların hoşuna gidecek kadar çok seviyormuşum; daha sonraları her ne kadar dünyaya ve insanlara özlem duysam ve değişik isimlerle aralarına karışıp onları kazanmak için çok şey yapmış olsam da, geceleri uyurken evde olmaktan çok hoşlanıyordum, bedensel olarak yorgun olmadan da severek ve isteyerek uyuyor, düşler âlemine dalmadan bile bütünüyle kendimi unuttuyordum; on, on iki ve hatta on dört saatlik derin bir uykudan sonra gün boyu başardıklarımın verdiği keyiften daha büyük bir keyifle ve çok canlı olarak uyanıyordum. Alışılmışın dışındaki bu uyuma isteğiyle, ruhumu saran ve ileride gerekli yerlerde söz konusu olacak olan görkemli bir yaşam ve aşk isteği arasında bir çelişki olduğunu düşünebilir insan. Zaten ben bu konuda pek çok kez düşündüğümünden bir ara söz etmişim ve pek çok kez de bunda bir çelişki olmadığına, aksine daha çok gizli bir birlikteliğin ve örtüşmenin söz konusu olduğuna inanmışım. Şimdi, yani henüz kırk yaşında olmama rağmen kendimi yaşlanmış ve yorgun hissediyorum;

içimde beni insanlara çeken hiçbir kıpırtının, hiçbir isteğin kalmadığını görüp bir çeşit münzevi yaşantısı sürerken, uyku tutkum iyice azaldı, bir biçimde uykuya yabancılaştım, uykum kısaldı, sığlığını kaybetti ve çabuk kaçır oldu; oysa uyumak için yeterince fırsatım olduğu hapsihane yaşamımda bile lüks otellerin yumuşak yataklarından daha iyi uyuyordum ve uykum hiç kaçıyordu. – Ancak aceleci davranışımın neden olduğu eski hatama yine düşüyordum.

Bizimkilerin ağzından sık sık doğuştan şanslı bir çocuk olduğumu duyuyordum, her ne kadar batıl inançlardan uzak yetiştirildiysem de, adımın Felix¹ olması (bana vaftiz babam Schimmelpreester'in adı verilmişti), bedensel zarafetim ve insanları mutlu etme yeteneğim dolayısıyla dünyaya şanslı bir çocuk olarak geldiğim gerçeğine her zaman gizemli bir anlam yüklemişimdir. Şanslı biri olduğum ve gökyüzünün imtiyazlı bir çocuğu olarak dünyaya geldiğim inancı, içimde hep canlı kalmıştır; şunu rahatlıkla söyleyebilirim ki, bu inanç beni hiçbir zaman yalancı çıkarmadı. Bu gerçek benim yaşam biçimin özgünlüğünü ortaya koyuyor ve hayatta maruz kaldığım her türlü acı ve işkence, yazgımın olmasını istemediği tuhaf bir şey gibi görünüyordu bana; ama aynı zamanda da benim gerçek yazgım, çektiğim acı ve işkencenin içinden sürekli ışık saçarak ortaya çıkıyordu. – Genel olaylara yaptığım bu kısa yolculuktan sonra ana hatlarıyla gençliğimin resmini çizmeye devam edeceğim.

Hayal gücü zengin bir çocuk olarak aklıma gelen dâhiyane fikirlerimle ev halkını neşelendirecek bol malzeme sunuyordum. Sanıyorum doğru hatırlıyorum, henüz çocuk elbisesi giyerken, imparatorculuk oynamayı

1. Felix, Latince mutlu, şanslı, başarılı, kutsanmış anlamına gelmektedir. (Ç.N.)

çok sevdiğim, ben imparatorum deyip bu sanrıyı ısrarla savunduğum bana pek çok kez anlatılmıştı. Küçük bir çocuk arabasında otururken, bakıcı kızın beni bahçemizin yollarında ya da evin içerisinde, koridorda sağa sola gezdirirken, herhangi bir nedenle ağzımı mümkün olduğu kadar aşağıya uzatıyordum, öyle ki üstdudağım aşırı derecede uzamaya başlamıştı; gözlerimi yavaş yavaş kırpıstırıyordum, bunu sadece yüzümün biçim değiştirmesinden dolayı yapmıyordum, aynı zamanda içimdeki duygu ve heyecandan dolayı gözlerim kızarıp yaşla dolduğu için de yapıyordum. Saygın ve yüce kişiliğimden etkilenmiş olarak sessizce arabamda oturuyordum ama bakıcımın beni dolaştırırken, tuhaf fikirlerimin dikkate alınmaması durumunda ne kadar çok üzüleceğimi, rastladığı herkese söylemesini istiyordum. Bakıcım biraz acemice düzleştirdiği elini şakağına dayayıp karşılaştıklarına selam verirken, “Arabayla imparatoru gezdiriyorum,” diyor ve herkes benim önümde saygıyla eğiliyordu. Özellikle de vaftiz babam Schimmelpreester böyle şakalara çok açıktı, bakıcım beni gezdirirken bize rastladığında, istediğim her şeyi yapıyor, hayal dünyamda düşlediklerimi her zaman destekliyordu. Doğal olmayan bir şekilde yerlere kadar eğilerek, “Bakın, bakın, yaşlı kahraman arabada gidiyor!” diyordu. Geçtiğim yolun kenarına halktan biri olarak dikilip yaşadığım ruhsal sarsıntı ve heyecandan gözlerimden akan yaşlar uzamış üstdudağımın aşağıya doğru akarken, “Yaşasın! Yaşasın!” diye alkış tutup şapkasını, esasını ve hatta gözlüğünü havaya fırlatarak çılginca gülüp kendinden geçiyordu.

Büyüyüp koca bir oğlan çocuğu olduktan sonra bu oyunu büyüklerden yardım istemeden de oynamaya devam ettim. Yardımın eksikliğini hissetmiyordum, aksine bağımsız olmam ve hayal gücümün kendime yetiyor olması daha çok hoşuma gidiyordu. Örneğin bir sabah,

Karl adında on sekiz yaşında bir prens olma kararlılığıyla uyandım ve bu rüyayı bütün gün boyunca, hatta günlerce bir türlü aklımdan çıkaramadım; çünkü böylesi bir oyunun en güzel yanı, bu rüyanın hiçbir zaman bölünmemesiydi, hatta son derece sıkıcı gelen ders saatleri sırasında bile. Son derece sevecen bir prensin kişiliğine bürünerek etrafta dolaşılıyor, bir vali ya da hayalimde kendime tahsis ettiğim emir subayıyla neşeli ve heyecanlı ikili görüşmeler yapıyordum; zarif ve yüce varlığımın gizeminin beni ne kadar gururlandırdığını ve mutlu ettiğini hiç kimse tasvir edemez. Hayal gücü ne muhteşem bir yetenek! İnsana ne kadar da büyük bir haz veriyor! Benim hiç çaba göstermeden ve gözle görülür bir katkıda bulunmadan basit bir isteme kararlılığıyla yaşadığım bu sessiz sevinci ve heyecanı yaşayamayan ya da yaşama yeteneğine sahip olmayan öteki oğlan çocukları gözüme ne kadar aptal ve mağdur görünüyorlardı! Kuşkusuz uzun saçlı ve kırmızı elli sıradan oğlan çocuklarının kendilerine prens olduklarını telkin etmeleri hoş olmazdı ve onlara hiç de yakışmazdı. Ama benim erkekler arasında nadiren görülen ipek gibi yumuşak sarı saçlarım vardı ve saçlarım, gri mavi gözlerimle tenimin bronzluğuna büyüleyici bir biçimde tezat oluşturuyordu: Tip olarak sarışın mıydım yoksa esmer miydim, pek belli olmuyordu ve insanlar bana ikisini de yakıştırabilirlerdi. Eskiden özen gösterdiğim ellerim, aşırı dar olmamakla birlikte karakteristik özellikleri bakımından çok hoştular; asla terlemiyorlardı, aksine makul bir sıcaklıkta ve kuruydular, güzel ve biçimli tırnaklarla bezenmiş olmaktan da çok hoşnuttular. Sesimin henüz değişmeden önce kulağa hoş gelen okşayıcı bir güzelliği vardı, öyle ki yalnız olduğum zamanlarda sıkça el kol hareketleri yapıp anlamsız saçmalıklarda bulunarak insanları, görmediğim valiyle konuşup sohbet ettiğime inandırmaya çalışıyordum. Bu tür üstünlükler in-

sanların üzerinde bıraktıkları etkilerden rahatlıkla anlaşılabilir ve hatta üstün bir yetenek söz konusu olsa bile, bunların sözcüklere dökülmesi çok zordur. Anlaşılacağı üzere, akranlarıma göre daha asil bir hamurdan oluştuğumu ya da söylendiği gibi, daha kaliteli bir odundan yontulmuş olduğumu fark etmemem mümkün değildi ve bunu düşünürken hiçbir şekilde kendini beğenmişlikle suçlanmayı kabul etmiyorum. Şunun ya da bunun beni, kendimi beğenmişlikle suçlaması hiç umurumda değil çünkü kendimi sıradan biri gibi tanıtmayı isteseydim çok aptal ya da sahtekâr biri durumuna düşmüş olurum; doğruyu söylemek uğruna en kaliteli odundan yontulmuş olduğumu yineliyorum.

Tek başıma büyürken (çünkü kız kardeşim Olympia benden yaşça oldukça büyüktü), kafamı sürekli meşgul eden tuhaf uğraşlara büyük bir eğilimim vardı. Bunlara hemen iki örnek vereyim. Birincisi, insana özgü irade gücünü, yani gizemli ve çoğu kez doğaüstü etkilere sahip bu gücü kendimde denemek ve incelemek gibi tuhaf bir tutum içine girmiştim. Bilindiği gibi, gözbebeklerimizin hareket ederken büyüyüp küçülmesi, üzerlerine düşen ışığın yoğunluğuna bağlıdır. Bu inatçı kasların istem dışı hareket etmelerini ve benim isteme gücümün etkisi altına girmelerini sağlamayı kafama koymuştum. Bir aynanın önünde durup her türlü düşünceyi aklımdan çıkarak bütün gücümü gözbebeklerime vereceğim emre yoğunlaştırıyordum, yani onların benim emrim ve isteğim doğrultusunda büyümelerini ya da küçülmelerini istiyordum; bıkıp usanmadan yaptığım bu alıştırmalarım, sizi temin ederim ki, gerçekten de çok ama çok başarılı olmuştu. İlk başlarda beni çok terleten ve tenimin rengini değiştiren içsel çaba ve sıkıntılar arasında gözbebeklerim düzensiz bir şekilde hareket etmeye başlamıştı; ama daha sonra onları gücümün etkisi altına alabilmiş, küçük



Etkileyici dış görünüşü, tatlı dili ve karizmatik kişiliğiyle Felix Krull, doğanın cömert davrandığı şanslı azınlıktandır, ne ki bir eksiği vardır: Toplumsal statüsü, yükselme kapılarının açmaya elverişli değildir. Fakat hayal gücünün de yardımıyla yazgı düzeltilebilir; doğanın eksiği, ikincil doğamız olarak şekillenen kültürün ve toplum hayatının içinde rahatlıkla tamamlanabilir. Böylece Krull, haksız olduğunu düşündüğü bir tesadüfle doğuştan kendisinden esirgenen ufak ayrıntıyı, dolandırıcılık kariyerinin basamaklarını hızla tırmanarak telafi etmeye girişir.

Thomas Mann, öhneden kısa süre önce yayınladığı *Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafları*'nda, bir sahtekârın toplum içindeki yükselişine tanık ediyor okuru. Mann'ın bir dönemin ünlü otel hursuzu Romanyalı Georges Manolescu'nun anılarından esinlenerek kaleme aldığı bu son romanı, ancak sanatçıya bahsedilmiş olabilecek türden bir hayal gücünü, ironik bir üslupla suçun konusu haline getiriyor. Mann'ın eserlerinde sanatçının oyun alanı olarak şekillenen gerçeklik ile görünüş arasındaki ince sınır çizgisi, *Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafları*'nda hile, düzen ve entrika aracılığıyla ihlal ediliyor ve kolayca suça dönüşebilecek bir yaşantıya dönüşüyor.

Dolandırıcı Felix Krull'un İtirafları, ilk kez Türkçede.

#almanedebiyatı #sahtekarlık #hile #suç #babasızlık #toplumsalhiyerarşi

